

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ผ้าเป็นหัตถกรรม ที่นำวัตถุดิบจากธรรมชาติ มาแปรสภาพเป็นเส้นใย แล้วใช้หลักการถัก ทอให้เป็นผืน ตัด เย็บให้เป็นชิ้นผ้าเพื่อการนุ่งห่ม ซึ่งเป็นงานหัตถกรรมที่มนุษย์สร้างสรรค์เพื่อตอบสนองต่อการดำรงชีพ ผ้าเป็นผลิตภัณฑ์หัตถกรรมไทยที่บ่งบอกถึงความรุ่งเรืองของวัฒนธรรมประจำชาติ และความคิดสร้างสรรค์ของคนในชาติ สังคมในชนบทถือว่างานทอผ้าเป็นหน้าที่ของผู้หญิงที่ทำกันในครัวเรือนยามว่างจากการทำไร่ทำนา การทอผ้าจึงมีทั่วไปทุกภาคของประเทศไทย พัฒนาการของผ้ามีมาช้านาน ก่อให้เกิดภูมิปัญญาที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ ได้แก่ ภูมิปัญญาในการเลือกวัตถุดิบ การปั่นใย การย้อมใย การถัก ทอ ลวดลายลักษณะต่างๆ ตลอดจนการตัดเย็บ ซึ่งผ้าไทยมีหลายรูปแบบ และมีลักษณะเฉพาะถิ่นในแต่ละภูมิภาคมีความแตกต่างกันตามลักษณะภูมิประเทศและวัฒนธรรม (ภูมิปัญญาไทยของเรา, 2550: ออนไลน์)

ผ้าทอพื้นเมืองสุโขทัยเป็นหัตถกรรมที่สืบทอดต่อกันมาแต่อดีต โดยการสืบทอดศิลปวัฒนธรรมตามท้องถิ่นเดิม การใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ดั้งเดิม คือ ใช้กี่พื้นบ้าน และกี่กระตุก มีเอกลักษณ์และจุดขายที่มีลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากที่อื่นๆ คือ รายละเอียดในการออกแบบโครงสร้าง และลวดลายบนผืนผ้า โดยเฉพาะผ้าชิ้นตีนจก เป็นผ้าที่ต้องใช้ฝีมือในการทอประณีตที่สุด มีลวดลายที่อนุรักษ์ลายโบราณและมีความหมาย เช่น ลายนกคุ้ม หมายถึง การอยู่คุ้มเหย้าคุ้มเรือน เกิดความเป็นสิริมงคลต่อการใช้ชีวิตคู่ การครองรัก ครองเรือน เป็นลายขนาดเล็กมาก จะเป็นลายที่นำไปประกอบกับลายอื่น ๆ เกือบทุกลาย ซึ่งจะสอดแทรกไว้บนผืนผ้า (กระทรวงพาณิชย์, 2550: ออนไลน์) จากคำขวัญของสุโขทัยที่ว่า “มรดกล้ำเลิศ กำเนิดลายสือไทย เล่นไฟลอยกระทง ดำรงพุทธศาสนา งามตาผ้าตีนจก สังคโลกทองโบราณ สักการแม่ย่าพ่อขุน รุ่งอรุณแห่งความสุข” นั้น จะเห็นได้ว่ามีคำว่า “...งามตาผ้าตีนจก...” หมายถึง ผ้าชิ้นตีนจกบ้านหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย เป็นกลุ่มชนซึ่งอาศัยที่บ้านหาดเสี้ยวเป็นผู้ที่สืบเชื้อสายมาจากชาวไทยพวน มีความสามารถในการทอผ้าจากมาแต่โบราณ ส่วนใหญ่ผ้าที่ทอนั้นมักทอขึ้นเพื่อนำไปต่อเป็นผ้าชิ้นผ้าผืนสำหรับตัดชุด ผ้าสไบ ผ้าคลุมไหล่ ผ้าขาวม้า เป็นต้น ผ้าทอตีนจกของสุโขทัยจะเป็นผ้าฝ้าย ในอดีตใช้ฝ้ายปั่นมือ แต่ในปัจจุบันได้มีการนำเอาด้ายโทเรมาเป็นวัสดุในการทอ (พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ มหาวชิราวุธราชวิทยาลัย, 2551: ออนไลน์)

กลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้าน โบราณหาคเสี้ยว เป็นการรวมตัวกันของกลุ่มแม่บ้านใน ตำบลหาคเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย เพื่อผลิตผ้าทอพื้นเมืองตามภูมิปัญญาของชาวไทย พวน หาคเสี้ยว โดยยังคงเอกลักษณ์ของภูมิปัญญาเดิมเอาไว้ ภายใต้แนวคิด “สืบสานภูมิปัญญา พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ” ปัจจุบันได้จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาไทย เพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้แก่ เยาวชนและผู้ที่มีความสนใจ และทางกลุ่มยังได้รับการคัดสรรผลิตภัณฑ์แปรรูป ชุดโต๊ะอาหาร ให้เป็นผลิตภัณฑ์ระดับ 4 ดาว ตามโครงการคัดสรร สุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ปี 2547 (สุนทรียาไทย, 2552: ออนไลน์) และยังสามารถพัฒนาให้สินค้าเป็นมากกว่าผ้าผืน ด้วยการประยุกต์ เป็นเครื่องใช้ตกแต่งบ้าน และเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ชุดปูโต๊ะ เน้นไท สายห้อย โทรศัพทมือถือ ฯลฯ และผลงานการประยุกต์ผ้าตีนจกเป็นชุดโต๊ะอาหารได้รับการคัดสรรสุดยอด ระดับ 5 ดาว ประเภทผ้า เครื่องแต่งกาย ผลิตภัณฑ์ผ้าตีนจก ปี 2549 (สุนทรียาไทย, 2552: ออนไลน์) แต่อย่างไรก็ตามในด้านกระบวนการดำเนินการนั้นยังมีปัญหาเพราะจากการสัมภาษณ์ประธานกลุ่ม พบว่าทางกลุ่มมีการผลิตผ้าทอ 4 ประเภท คือ ผ้าพื้น ผ้ายกดอก ผ้ามุก และผ้าจก แล้วนำมาผลิตเป็น ผลิตภัณฑ์ต่างๆ ซึ่งทางกลุ่มมีปัญหาในด้านการคำนวณต้นทุน เพราะจะคำนวณถึงเฉพาะ ค่าวัตถุดิบ ค่าแรงงานช่างทอ ค่าแรงงานช่างเย็บผ้า และกำไรเล็กน้อย จึงทำให้ไม่สามารถวิเคราะห์ต้นทุนที่ แท้จริงได้ และข้อมูลทางบัญชีที่ได้ไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ ในการตัดสินใจและบริหารงานของ กลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้กำไรที่จะนำมาใช้เป็นเงินทุนต่อไปมีน้อย (สุนทรียา ฆานาดนิค ,สัมภาษณ์: 2552)

จากสภาพปัญหาการคำนวณต้นทุนดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาต้นทุนและ ผลตอบแทนของผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองของกลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้าน โบราณหาคเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย โดยจะมุ่งศึกษาถึงต้นทุนและผลตอบแทนของผลิตภัณฑ์ผ้าทอ พื้นเมือง ตลอดจนศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางที่จะสนับสนุนและส่งเสริมกลุ่ม อาชีพทอผ้าให้ดียิ่งขึ้น และเพื่อเป็นการอนุรักษ์อาชีพการทอผ้าพื้นเมืองซึ่งเป็นหัตถกรรมพื้นบ้านที่มี เอกลักษณ์ให้ดำรงอยู่ต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองของกลุ่มหัตถกรรม พื้นบ้าน โบราณหาคเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบต้นทุนและผลตอบแทนของผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองของกลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้านโบราณหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย
2. สามารถใช้เป็นแนวทางในการคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวกับผ้าทอของชุมชนอื่นได้
3. สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการตัดสินใจลงทุนในธุรกิจผ้าทอพื้นเมืองและเพื่อใช้เป็นข้อมูลให้กับผู้ที่สนใจและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

นิยามศัพท์

ต้นทุน หมายถึง ต้นทุนวัตถุดิบทางตรง แรงงานทางตรง และค่าใช้จ่ายในการผลิตต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมือง

ผลตอบแทน หมายถึง รายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมือง หลังหักต้นทุนการผลิตทั้งหมด

ผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองสุโขทัย หมายถึง ผ้าทอเป็นเมตรหรือผ้าที่ผลิตขึ้นจากฝ้ายซึ่งเป็นหัตถกรรมพื้นบ้านที่สืบทอดกันมาแต่อดีต แล้วนำมาดัดเย็บเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ จะเน้นศิลปะลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมของสุโขทัยไว้

กลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้านโบราณหาดเสี้ยว หมายถึง กลุ่มอาชีพทอผ้าที่มีการรวมตัวกันของกลุ่มแม่บ้านในตำบลหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย เพื่อผลิตผ้าทอพื้นเมืองตามภูมิปัญญาของชาวไทยพวนหาดเสี้ยว มีการบริหารกลุ่มโดยคณะกรรมการเครือข่ายกลุ่มอาชีพทอผ้าพื้นเมืองระดับตำบล (ประวัติและการบริหารการจัดการกลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้านโบราณหาดเสี้ยว , 2552: ออนไลน์)